

ASPECTE ALE ELECTRIFICĂRII ZONEI COMĂNEȘTI

Gheorhe ȘCHIOPU¹

schiopugheorghe@clicknet.ro

ABSTRACT: The paper presents concisely the main stages of the electrical power utilization in the region, the appearance and the development of the electrical power generation, transmission, distribution and utilization of the installations. In this paper are emphasized the achievements and the priorities of the region and country, regarding the mentioned field.

KEYWORDS: electrical power, electrification, electrical power plant.

1. Introducere

Electrificarea a constituit și constituie una din cele mai mari binefaceri ale vieții sociale, încât aceasta nu se mai poate concepe fără folosirea energiei electrice.

În cele ce urmează, încercăm să relevăm evoluția dezvoltării energetice a zonei Comănești de la începuturi pînă în zilele noastre și consecințele regionale ale acestei dezvoltări.

2. Dezvoltarea energetică a zonei Comănești

În anul 1961, în calitate de șef al Sectorului de rețele electrice Bacău, componentă a Intreprinderii Regionale de Electricitate (IRE) Bacău, am fost trimis de către directorul acesteia (ing. Gh.Stoica), în schimb de experiență la Sectorul Mixt Comănești (Centrală și rețele), al cărui șef era colegul meu de generație ing. Dumitru Popescu, absolvent al Facultății de Electrotehnică din Timișoara, eu fiind absolvent în același an (1957) al Facultății de Electrotehnică din Iași.

Ne cunoșteam din august 1956, din ultima lună de convocare militară la Unitatea de transmisiuni din Someșeni de lângă Cluj, înglobată acum în municipiul de pe Someșul Mic.

Ne-am nimerit în aceeași grupă, în față era Popescu, înalt, bine făcut, iar eu în spate, la urma grupei, ca făcînd parte din rîndul fiilor secetei, cum i-a numit Ion Lăncrănjan.

¹ Inginer, Bacău.

În 1946 am plecat din nordul Moldovei la Aiud, în inima Transilvaniei, aproape de Oarda de Sus a lui Lăncrănjan și de Lancrămul lui Lucian Blaga, de unde susținea că i se trăgea numele.

Cînd am venit la IRE Bacău (15.01.1960), prin transfer de la Reghin, Dumitru Popescu, originar din Băleni-Gorj, lucra la IRE Bacău, la Atelierul de proiectare. Ne-am revăzut cu plăcere. Am fost încadrat pe post de diriginte de șantier la LEA 110 kV Biczaz-Suceava, fiind mai mult plecat pe șantierul liniei. La terminarea acesteia am fost transferat ca șef de Sector adjunct, apoi ca șef de Sector rețele electrice Bacău. Între timp Dumitru Popescu a fost trimis la Comănești din inițiativa inspirată a inimosului director Gh. Stoica, care îl prețuia mult, în ideea că îl va lăsa în locul său, director la IRE Bacău; Stoica urma să se transfere la București. Lucru ce s-a și întîmplat. Stoica a ajuns director la IRE București, ministru adjunct la MEE, apoi șeful reprezentanței României la CAER, iar Dumitru Popescu director al IRE Bacău, apoi ministru adjunct la MEE și după revoluție, ministru plin la Ministerul Industriilor.

În acel moment, în afară de Întreprinderea minieră, cea mai importantă unitate a orașului era Termocentrala. Popescu m-a primit cu amabilitate și m-a întreat rîzînd: *Ai venit la Comănești, crezînd că aici e oraș cu Termocentrală? Nu, aici este Termocentrală cu oraș! A fost prima vizită mai de durată în oraș, în rest, trecusem doar prin gara Comănești, în vacanțe, cînd veneam de la Tîrgu Mureș la Dorohoi și înapoi la școală.*

Comăneștiul, în 1961–1962, era un sat, deși era atestat documentar în 1657, în timpul domniei lui Gheorghe Ștefan, cel despre care Miron Costin a spus că „*nasc și la Moldova oameni*”, ctitorul Mănăstirii Cașin situată tot pe Valea Trotușului, lîngă Onești și declarat oraș în anul 1952. Era un oraș tînăr, abia împlinea 10 ani.

Un alt moment memorabil pentru mine, legat de Comănești a fost prilejuit de elaborarea bilanțului energetic la CPL Comănești, după cca 10 ani de la schimbul de experiență. De această dată eram împins de necesitatea imperioasă a acoperirii cu lucrări a capacității de proiectare, al cărui responsabil eram, deoarece la trecerea de la un cincinal la altul apărea un gol de comenzi de proiectare, cînd trebuiau asigurate salariile tuturor proiectanților, noțiunea de șomaj neexistînd în orînduirea socialistă. Diminuarea numărului de comenzi se datora faptului că pentru cincinalul în curs, proiectele trebuiau elaborate și predate, cu un an înainte de anul de execuție, încît ultimul an al acestuia rămînea descoperit, deoarece pentru

cincinalul următor beneficiarii nu emiteau comenzile necesare cu un an înainte, din cauză că nu se cunoșteau lucrările ce urmau a fi realizate. Beneficiarii (cel puțin la Bacău) nu-și permiteau să emită comenzi pe baze statistice, așa că ultimul an trebuia acoperit cu comenzi de la terți.

O echipă de 10 proiectanți ne-am deplasat la Comănești pentru a ne achita de obligația contractuală asumată față de CPL. Locuiam la hotelul amplasat undeva în dreapta șoselei de intrare în Comănești, dinspre Ghimeș, Miercurea Ciuc. Lucram în trei schimburi pentru că trebuiau efectuate măsurători de sarcină din oră în oră, cu aparatele de măsurare indicatoare existente în acea vreme. Pentru mîncare ne-am adresat unicului restaurant din localitate, în realitate, un bufet ce funcționa într-o casă obișnuită, compusă din două camere și tindă. I-am prezentat responsabilului intenția noastră de a lua masa în acest local. A rămas fără glas. Cum? Mîncare? Răspunsul a fost că de atunci de când s-a deschis localul (probabil de la declararea localității ca oraș) nu i-a cerut nimeni de mîncare, absolut nimeni, ci numai de băut. Și era o doamnă foarte cumsecade! Ne-am resemnat, ne-am rezumat la cantina CPL și am continuat bilanțul.

Bilanțul a avut termen de predare data de 30 decembrie. M-am deplasat la Comănești cu mașina directorului, condusă de Șerban Tănase, șoferul celor doi miniștri plecați de la Bacău (Stoica și Popescu). Ninsese cu câteva zile înainte, carosabilul era acoperit cu zăpadă moale, dar sub aceasta se formase un strat de gheață foarte alunecos. A ținut să vină la Comănești și ing. Claudiu Verbițchi, ing. șef adjunct cu investițiile și proiectarea. Acesta a ocupat locul din dreapta șoferului, în timp ce eu am ocupat unul din spate. Simțeam din plin cum aluneca mașina, cum o redresa șoferul, eram numai apă de emoție. Abia cînd am ajuns la Bacău le-am mărturisit frica prin care am trecut.

În anii următori am bătut cu piciorul tot cursul Trotușului pentru căutarea amplasamentelor pentru Microhidrocentrale (MHC) și Centrale hidroelectrice de mică putere (CHEMP), am avut în mîină și am citit toate caietele cu măsurătorile de debite ale Trotușului efectuate de Dorin Pavel, nepotul lui Lucian Blaga, profesor de hidraulică la Politehnica bucureșteană împrumutate de la profesorul meu de la Iași, Traian Giosan, apoi pentru reconstruirea rețelelor de pe stîlpi de lemn pe stîlpi de beton, pentru lucrări de îmbunătățirea nivelului de tensiune, alimentări de blocuri, sistematizări de rețele, ajungînd pînă la releul de televiziune de pe Obcina Lapoș, la altitudinea de aproximativ 1337 m.

Din punct de vedere electric, al profesiei mele de rețelist, pe care am îndrăgit-o tot mai mult pe măsură ce a trecut timpul Comăneștiul este o localitate de referință. În anul 1924, avea aproximativ 6000 locuitori, de trei ori mai mult decât satul meu natal. Folosirea electricității, în scopuri publice, începe în acest an, dată la care s-a realizat o Centrală electrică cu o putere de 912 CP (556 kW) pentru minele de cărbuni proprietatea „Creditului Carbonifer”, din care s-a alimentat cu energie electrică și o parte a localității.

În anul 1938 s-a amplificat puterea centralei cu un turbogenerator de 1000kW. Fabrica de cherestea „Foresta” Comănești avea două generatoare trifazate de 380/220 V acționete de transmisia generală a Fabricii de la care printr-un transformator ridicător de 380/15000 V și trei transformatoare de câte 20 kVA s-a făcut o distribuție publică în Comănești, în intervalul 1935–1938, precum și în orașul Moinești care a folosit, ca sursă, în 1938, Centrala „Creditului Carbonifer” Comănești. Din anul 1950, odată cu montarea în Centrala minei de cărbuni a unui turbogenerator de 2000 kW, s-a extins alimentarea tuturor cartierelor și a satelor învecinate, furnizând energie electrică și orașului Moinești.

În mod similar, în anul 1895, începe să se folosească energia electrică, pentru prima dată în județul Bacău, mai întâi pentru iluminat la schelele petroliere Zemeș și Solonț-Stănești, ale SA „Steaua Română”, motoarele grupurilor electrogene, funcționând cu gaz sărac. În cele două localități energia electrică s-a folosit și pentru iluminatul locuințelor salariaților de la cele două schele petroliere, construite în imediata apropiere a acestora, în scopul creării posibilităților de intervenție rapidă în cazul defectării instalațiilor de foraj sau de extracție.

În anul 1937, s-a pus problema creșterii nivelului economic și social al locuitorilor de la sate, într-un ritm mai rapid și s-a hotărât ca în cadrul lucrărilor publice cu caracter obștesc, să fie inclusă și realizarea electrificării rurale sistematice și de ansamblu, acțiune legiferată prin Înaltul Decret Regal nr. 2536 publicat în MOF. nr. 137 din ianuarie 1937. S-a întocmit un program de electrificări rurale prin care s-a stabilit ca statul să ajute prin subvenții inițiativele locale, acolo unde electrificarea rurală era deja începută în scopul extinderii, iar în al doilea rând, să se execute integral din fondurile statului. În mai multe regiuni ale țării s-au înființat centre de electrificări rurale întinse pe o rază de 15–20 km (cca 10 sate), care să servească pentru studii și experiență. Pentru reducerea cheltuielilor de

investiții necesare acestor centre, o parte din ele s-au ales în apropierea Centralelor electrice existente ale orașelor sau industriilor din regiune.

În 1941, în România erau electrificate 445 de sate, cu o populație rurală totală de 1018582 locuitori, din care însă, beneficiau numai o mică parte de bransament electric. În 4 ani cu sprijinul statului, numărul satelor electrificate a sporit cu 52%, iar populația rurală aferentă, cu 34%.

Din reglementarea apărută în 1937, pentru județul Bacău, au rezultat acțiuni de importanță cardinală. Ministerul Lucrărilor Publice și al Comunicațiilor (MLPC) a comandat elaborarea studiului de electrificare. La 7 noiembrie 1937, studiul s-a prezentat MLPC cu propunerea pentru Valea Trotușului cea mai interesantă din județ, care oferea posibilitatea alimentării cu energie electrică de la Centralele electrice existente. Toate comunele erau amplasate de-a lungul Văii Trotușului sau ale afluenților săi, aproape de confluența lor, populația era în majoritate românească, iar gospodăriile, în general, înstărite. Ocupația era variată: exploatarea forestieră, carbonifere, petrolifere etc. S-a propus ca lucrarea să fie executată în două etape. Etapa I comunele Lăloaia, Asău, Goioasa, Agăș, Brusturoasa și Palanca cu satele respective; etapa a II-a comunele Comănești, spre Tîrgu Ocna, cu eventuale extinderi și instalații interioare.

Extinderea rețelei totaliza aproximativ 32 km și făcea necesară o tensiune mai mare ca cea existentă la uzină (4000 V). Se propunea tensiunea adoptată și pentru alte Centre de electrificare rurală (3x15000 V).

În apropierea uzinei existente s-a prevăzut construirea unei substații de transformare, o cabină în care să se monteze un transformator de 150 kVA; 4000/15000 V necesare etapei a I-a. LEA 15 kV avea traseul de-a lungul șoselei Comănești-Palanca pentru alimentarea celor 6 comune din etapa a I-a și a satelor respective; erau necesare 11 posturi de transformare de 15000/400 V. Lucrările urmau să se execute în antrepriză, în care scop executantul s-a stabilit pe baza licitației la care au participat mai multe firme de specialitate.

Cercetarea proiectelor pentru rețelele ce s-au executat pe Valea Trotușului, arată că Al Doilea Război Mondial a însemnat, o cădere extrem de importantă, a nivelului tehnic în domeniul instalațiilor electrice, iar izolarea față de occident, una similară în domeniul științific și tehnologic.

Unele probleme care se rezolvau atunci cu ușurință prin echipamentele și materialele utilizate au început să se rezolve abia după 1990, când România a restabilit legăturile economice cu occidentul, când a reînceput

să folosească echipamente despre care aflasem doar din cărțile traduse în limba română, adaptate la prescripțiile românești, fără a putea înțelege, uneori, cum ar putea să arate în realitate, astfel de aparate.

Satele electrificate în Centrul de electrificare Valea Trotușului au fost: Comănești, Lăloaia Asău, Sulța, Diaconești, Preluci, Goioasa, Straja, Agăș, Brusturoasa, Cotumba, Prelungirea Brusturoasa și Palanca. Unele sate erau considerate electrificate, înainte de apariția Centrului de Electrificare Valea Trotușului, dar în momentul realizării LEA 15kV Comănești-Ghimeș (Palanca), satele care erau alimentate din diverse alte surse au fost legate la linia nou construită care prezenta avantaje incontestabile față de micile Centrale construite anterior.

La 6 noiembrie 1937 s-a înființat Comisia superioară de electrificări rurale, din care făceau parte C. D. Bușilă și I. S. Gheorghiu, precursori ai energiei românești, originari din Țirgu Ocna, respectiv din Bacău, care au sprijinit cu certitudine Centrul de Electrificări Rurale Valea Trotușului,

Lucrările executate de către firma Ganz nu s-au terminat la termenul din contract. Încercările pentru decalarea termenului de punere în funcțiune invocau drept cauze:

• darea în judecată a firmei Ganz, de către Toma Lascăr din Lăloaia (o fi avînd vreo legătură cu renumitul medic Ion Lascăr?) pentru că s-au pus stîlpi, pe terenul său, motiv pentru care s-a opus ca legarea conductoarelor să fie făcută peste curtea sa; lucrările s-au oprit, n-au continuat decît după mutarea unui stîlp tip A, din curtea sa și plata despăgubirilor stabilite prin hotărîre judecătorească;

- vremea nefavorabilă;
- necesitatea consolidării liniei de telecomunicații (între Straja și Ciobănuș traseul liniei de telecomunicații, nu respectă distanța precisă față de linia elctrică, pe cca 25 km lungime);
- ploile torențiale abundente din luna mai 1940 care au dus la oprirea lucrărilor,
- efectele ploilor care au dus la schimbarea cursului (albiei) Trotușului, au provocat ruperea podurilor de la Straja, Ciobănuș și Leorzeni, de asemenea în apropiere de Valea Uzului și Adjud s-a rupt șoseaua, s-a oprit circulația trenurilor, iar o parte din stîlpii de înaltă tensiune și de joasă tensiune, au fost luați de apă;
- dificultăți în executarea instalațiilor interioare și a bransamentelor, din lipsa mijloacelor materiale ale populației;

- lipsa materialelor necesare care erau îndreptate spre nevoile armatei;
- lipsa specialiștilor care erau concentrați în rîndurile armatei (șeful de șantier, dirigințele șantierului, maistrul și muncitorii din echipele de execuție).

Abia la 28 februarie 1941 s-a întrunit comisia numită pentru verificarea lucrărilor executate în cadrul Centrului de electrificare rurală Valea Trotușului cu sediul în Asău.

Recepția lucrărilor s-a efectuat la 22 martie 1941, președinte al Comisiei de recepție a fost desemnat Prof. dr. ing. Remus Răduleț, de la Școala Politehnică din Timișoara, viitorul academician. Exigența, competența și responsabilitatea profesională cu care s-au făcut verificările și recepția lucrărilor la toate elementele instalațiilor sunt copleșitoare. Prezența profesorului Răduleț, la Comănești, la vârsta de 37 de ani a constituit un veritabil eveniment. Astfel s-a încheiat prima etapă de electrificare prevăzută în programul Centrului de Electrificare Rurală Valea Trotușului Comănești.

Am publicat în facsimil Procesul-verbal de recepție provizorie din 22 martie 1941, cu semnăura marelui profesor, păcat că imprimarea lasă de dorit, o mostră de exigență, de competență de responsabilitate tehnico-profesională și de viziune tehnico-științifică modernă, asupra instalațiilor electrice. Astăzi totul este trecut în derizoriu, în cel mai cras mod de iresponsabilitate, în absența totală a profesionalismului și a bunului simț.

La 8 martie 1951 a luat ființă Întreprinderea Regională de Electricitate (IRE) Bacău plasată geografic în centrul Moldovei. Patrimoniul IRE Bacău a început cu preluarea de la IRE Galați, a CTE Comănești I, LEA 35 kV Comănești-Zemeș, Stația de transformare 6/35 kV Comănești I, Stațiile (provizorii) 35/6 kV Moinești și Zemeș și instalațiile de distribuție din localitățile Comănești și Moinești.

Centrala termoelectrică Comănești I avea două transformatoare de 1 MW și respectiv de 2 MW care debitau la tensiunea de 4, respectiv 6 kV. Legătura între cele două bare colectoare se realiza printr-un transformator de 3,2 MVA; 6/4 kV. Aceste instalații se aflau în exploatarea Sectorului Energetic Comănești, avîndu-l ca șef pe maistrul Bobeică Vasile, care devenit primul director al IRE Bacău.

Sarcina imediată a IRE Bacău a fost asigurarea energiei electrice pentru industria extractivă de cărbune și țigeti din zona Comănești-Moinești-Zemeș, precum și satisfacerea necesarului de putere și energie electrică a orașului Bacău, reședința regiunii Bacău. În acest scop s-a construit, în 1951 și la

începutul anului 1952, s-a pus în funcțiune LEA 35 kV Zemeș-Buhuși și Bacău-Buhuși, precum și stațiile de transformare de 35/6 kV Moinești, Buhuși și Steaua Roșie (Letea) Bacău. LEA de 35 kV au fost realizate pe stâlpi din lemn, de tip portal, cu conductoare funie din cupru, iar stațiile de transformare erau de tip exterior cu cadre din lemn și celule de medie tensiune metalice de tip Petrol.

A luat astfel ființă primul sistem de 35 kV din Moldova, în jurul căruia s-a dezvoltat viitorul sistem electroenergetic al întregii Moldove.

Punerea în funcțiune, în 1954, la CET (Centrala Electrică de Termoficare) Comănești II, la 11 iulie și la 12 septembrie a primului grup, respectiv al celui de-al doilea însumând o putere de 24 MW (2x12 MW), a însemnat un eveniment extrem de important, datorită atât puterii instalate mari, în comparație cu centralele electrice existente în Moldova, cât și tehnicității ridicate a instalațiilor. La punerea în funcțiune a CET Comănești II era a patra ca mărime din țară, din punctul de vedere al puterii instalate, după Doicești, Grozăvești și Ovidiu 2. Echipamentul centralei, de fabricație sovietică din anul 1954, era compus din 3 cazane de abur de 75 t/h; 420° C; 360 ata, două turbine cu condensatie și prize reglabile. Centrala a funcționat inițial pe gaze, iar din 1962 pe cărbune.

Stația de transformare de 6/35 kV a CET Comănești avea la punerea în funcție două transformatoare de câte 15 MVA; 6/35 kV și bare duble.

Principala problemă pe care a trebuit s-o rezolve IRE Bacău pentru CET Comănești a constituit-o pregătirea cadrelor tehnice și asigurarea funcționării normale a centralei. Personalul nou angajat a fost pregătit teoretic, la Comănești, iar sub aspect practic, la CET Ovidiu 2 Constanța, în iarna 1953–1954. De asemenea personalul de exploatare a participat la lucrările de montare a utilajelor, în ultima fază de montaj.

CET Comănești a constituit o adevărată școală pentru termoenergeticieni atât pentru tehnicieni și muncitori, cât și pentru electroenergeticieni cu același nivel de pregătire. Director a fost maestrul Vasile Bobeică, iar inginer șef ing Iancu Ștern și ca primi specialiști care s-au format aici: Botez Ilarion, Ionescu Marin, Bizim Vasile, Drafta Gh., Mircescu Horia, Batler A, Cionca Simion, Manoliu Radu etc.

După intrarea în funcțiune a CET Comănești II, vechea centrală Comănești I a fost trecută în rezervă, iar la 26 oct. 1956 a fost retrasă din exploatare. Grupul AEG de 2 MW și cazanul Erste Bruner aferent, au fost transferate la Institutul Politehnic București.

Apariția CET Comănești II, a avut drept consecință dezvoltarea rapidă a rețelei de 35 kV din zona Bacău-Comănești-Borzești, prin construirea și darea în exploatare în anul 1954 a liniilor Comănești-Borzești (Linia 5) și Comănești-Moinești-Zemeș (Linia 2), precum și prelungirea liniei Comănești-Moinești-Zemeș (Linia 1).

LEA 35 kV Comănești-Borzești a fost prima linie electrică de înaltă tensiune din țară construită pe stâlpi de beton.

Dezvoltarea rețelei de 35 kV a permis extinderea consumului de energie electrică în zonele petrolifere Moinești și Zemeș, a asigurat energia electrică pentru marile șantiere din zona Borzești: Termocentrala, Rafinăria de petrol și altele.

În 1954 s-au dat în exploatare Stațiile de transformare de 35/6 kV Borzești (provizorie) și Tîrgu Ocna și s-au amplificat stațiile Moinești și Zemeș. Prin intrarea în funcțiune în 1955 a LEA 35 kV Buhuși-Roman și a stației 35/6 kV Roman s-a racordat la Sistemul Energetic zonal de 35 kV orașul Roman și șantierul viitoarei Fabrici de țevi laminate.

Ca urmare a extinderii instalațiilor de foraj și de extracție a țiteiului din zona Dofteana, s-a pus în funcție în 1956, stația 35/6 kV Dofteana. Tot în 1956 s-a dat în exploatare stația 35/6 kV Dărmănești, la care s-a racordat și Centrala electrică a Rafinăriei.

Extinderea instalațiilor petroliere pe Valea Tazlăului a prilejuit construirea stației 35/6 kV Cucuieți, comuna Solonț, în 1956 și Tazlău, în același an, racordate în derivație la LEA 35 kV Zemeș-Buhuși, iar în 1962, s-a realizat schema intrare-ieșire în stația Cucuieți, pentru mărirea siguranței în funcționare [4].

Între timp LEA 35 kV și stațiile de 35 kV, au trecut la 20 kV, în locul lor au apărut linii și stații de 110 kV.

O mențiune specială pentru Stația de 110/20 kV Comănești, care în ultimii ani a fost complet modernizată cu echipamente de ultimă generație.

Rezultă rolul esențial al Comăneștiului în energetica Moldovei și nu numai, despre care profesorul meu Traian Giosan de la Politehnica ieșeană ne povestea prin 1955–1956 la orele de curs ca despre o minune, cu uimire și admirație, îl fascinase ceea ce văzuse aici. Tot el mi-a împrumutat caielele cu măsurătorile de debite efectuate, pe Trotuș, de către Dorin Pavel.

De Comănești mă leagă multe amintiri profesionale. Viața mea activă s-a împletit cu dezvoltarea urbanistică impetuoasă a orașului, care și-a schimbat radical înfățișarea. Aici zăboveam în librării unde găseam cărțile

care, la Bacău, se epuizau rapid, aici găseam discurile care dispăreau din librăriile băcăuane. Tot aici, la Centrul de rețele, am găsit multe reviste de specialitate, mai vechi, pe care nu le aveam, iar colegii de aici mi le-au oferit cu generozitate.

Despre Dimitrie Ghika-Comănești, am aflat târziu. Mai întâi o notă fugară din [1] menționa doar că a fost călător și explorator, împreună cu fiul său Nicolae, că au întreprins o vizită în Africa, în Somalia pe care au descris-o în cartea „O călătorie în Africa”. Mi-a reținut atenția sonoritatea și frumusețea numelui.

Mai multe informații am aflat din [2], autorul, ardelean din Beica de Jos, localitate situată pe șoseaua Reghin-Sovata pe a cărei soră, Letiția, am cunoscut-o ca elevă la Țirgu Mureș.

Dimitrie Ghika-Comănești, cu fiul său Nicolae, dar și nepotul Eugen Ghika-Comănești, au fost vânători pasionați, mari ocrotitori și protectori ai pădurilor.

Abia în [3] am găsit informația după care la începutul secolului al 19-lea (1804), s-a format unul din cele mai mari domenii boierești, domeniul Ghika-Comănești, întins pe 55202 fâlcii, respectiv 78938,86 ha, o cincime din suprafața județului Bacău. Domeniul era împărțit pe trupuri: Comănești, Palanca, Dărmănești, Brusturoasa, Brătulești, Asău, Dofteana, Larga și Ciobănușu. Pădurea ocupa 39632 fâlcii, în 1869, respectiv 56673,76 ha (raportul falce/ha=1,43). Rezultă că $39632/55202=0,717945=71,79\%$, prezintă suprafața împădurită.

Curtea cuprindea Castelul și Parcul și ocupa o suprafață de 40 de fâlcii (57,2 ha), cu clădirile Göetz, specializată în exploatarea lemnului

Propaganda anterioară anului 1989 susținea că deși administrația domeniului (Castelul) era la marginea sudică a satului Comănești, nu s-a făcut nimic pentru ridicarea localității.

3. Concluzii

3.1. Valea Trotușului cu toți afluenții săi, este cea mai bogată zonă în resurse naturale (cărbune, petrol, sare, lemn) inclusiv energetice, din întreaga Moldovă.

3.2. Necesitatea valorificării acestor resurse a stimulat dezvoltarea instalațiilor de producere, transport, distribuție și utilizare a energiei electrice, cu consecințe foarte importante pentru întreaga zonă dintre Carpați și Prut.

3.3. CET Comănești II a însemnat o mare și adevărată școală pentru termoelectricienii și electroenergeticienii din Moldova și nu numai.

2.4. Orașul s-a dezvoltat spectaculos, din punct de vedere urbanistic în perioada anterioară anului 1990, iar după acest moment își recapătă propria și adevărata sa istorie, tăinuită și mistificată mai bine de jumătate de secol.

Bibliografie:

- [1] *** *Mic Dicționar Enciclopedic*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1978.
- [2] Borda, Valentin, *Călători și exploratori români*, Editura Sport-Turism, București, 1985.
- [3] Șandru, I., C. V. Toma, Nicu Aur, *Orașele trotușene – Studiu de geografie umană*, Bacău, 1989.
- [4] Șchiopu, Gh., ș.a., *Bacău, un veac de electrificare 1895–1995*, Bacău, 1995.